

บทที่ 2

สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสตูล เป็นจังหวัดสุดเขตแดนใต้ของประเทศไทยทางด้านฝั่งทะเลอันดามัน ตั้งอยู่ระหว่างเส้นละติจูดที่ 6° 25' ถึง 7° 13' เหนือ และเส้นลองจิจูดที่ 99° 08' ถึง 100° 15' ตะวันออก มีพื้นที่ประมาณ 2,969.16 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,855,725 ไร่ อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร 973 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อ (รูปที่ 2.1) ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง และอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง
ทิศใต้	ติดต่อกับรัฐเปอร์ลิสและรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทะเลอันดามัน และมหาสมุทรอินเดีย

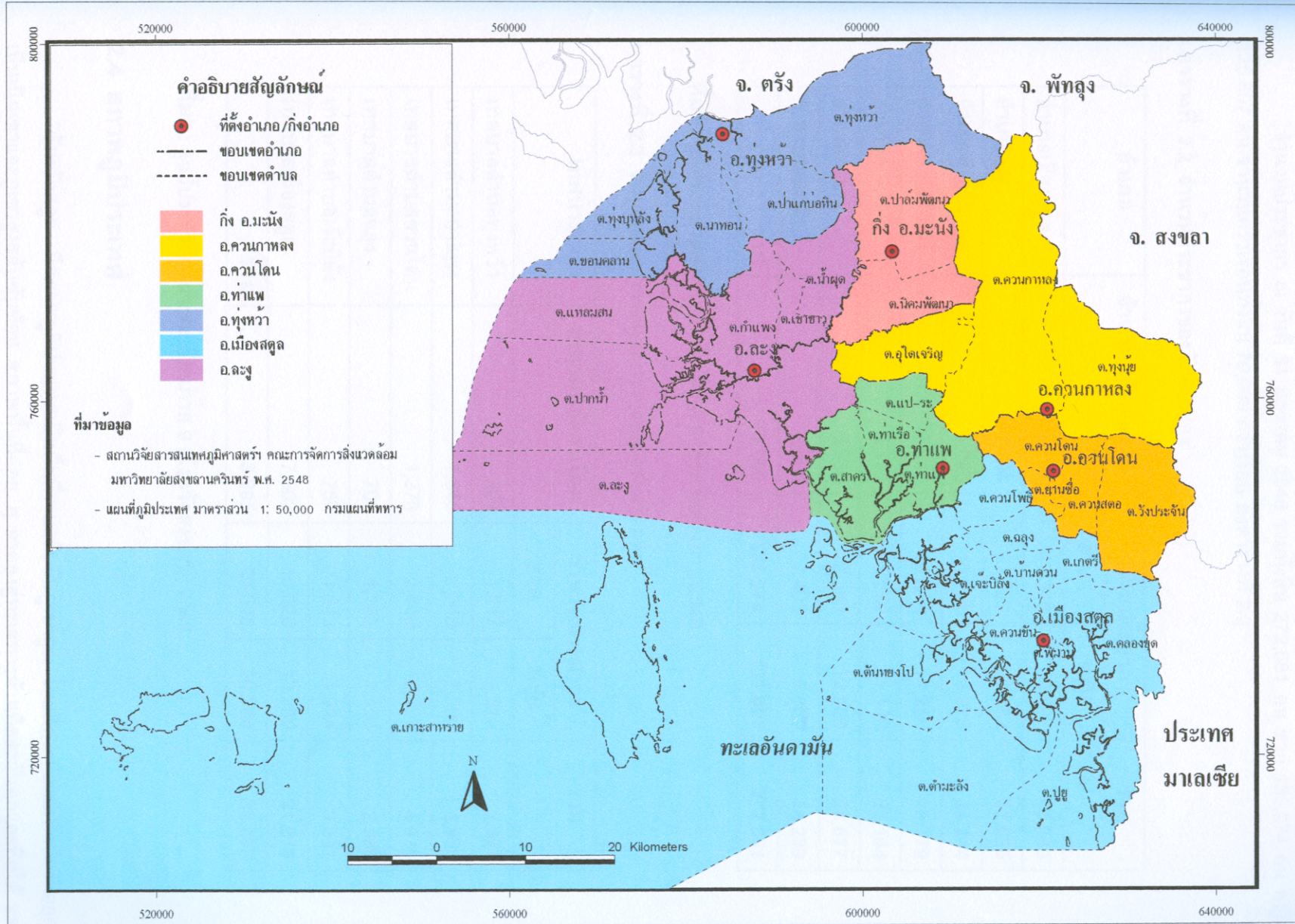
2.2 การแบ่งเขตการปกครอง

จังหวัดสตูลแบ่งเขตการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 6 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 36 ตำบล 276 หมู่บ้าน และการปกครองส่วนท้องถิ่น มี 6 เทศบาล และ 35 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดสตูล

อำเภอ	จำนวนหน่วยการปกครอง				
	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาลเมือง	เทศบาลตำบล	อบต.
อำเภอเมืองสตูล	12	68	1	2	11
อำเภอละงู	6	61	-	1	6
อำเภอทุ่งหว้า	5	35	-	1	5
อำเภอควนกาหลง	3	32	-	-	3
อำเภอควนโดน	4	31	-	1	4
อำเภอท่าแพ	4	30	-	-	4
กิ่งอำเภอมะนัง	2	19	-	-	2
รวม	36	276	1	5	35

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดสตูล, 2547.

รูปที่ 2.1 แผนที่ขอบเขตการปกครองจังหวัดสตูล

2.3 ประชากร

จำนวนประชากร ณ วันที่ 31 มกราคม 2548 รวมทั้งสิ้น 272,581 คน ชาย 135,974 คน หญิง 136,607 คน จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 70,069 ครัวเรือน ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 จำนวนประชากรของจังหวัดสตูล

อำเภอ	จำนวนหลังคาเรือน	จำนวนประชากร		รวม
		ชาย	หญิง	
อำเภอเมืองสตูล	26,795	49,246	50,597	99,843
อำเภอละงู	15,494	31,223	31,462	62,685
อำเภอทุ่งหว้า	5,025	10,271	9,973	20,244
อำเภอควนกาหลง	7,946	14,521	14,258	28,779
อำเภอควนโดน	5,171	11,024	11,140	22,164
อำเภอท่าแพ	5,938	12,289	12,288	24,577
กิ่งอำเภอมะนัง	3,700	7,400	6,889	14,289
รวม	70,069	135,974	136,607	272,581

ที่มา : ศูนย์ประมวลผลการทะเบียนภาค 9 (จังหวัดสงขลา), 2548.

ตารางที่ 2.3 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลของจังหวัดสตูล

เทศบาล	จำนวนหลังคาเรือน	จำนวนประชากร		รวม
		ชาย	หญิง	
เทศบาลตำบลทุ่งหว้า	922	1,517	1,510	3,027
เทศบาลตำบลท่าแพ	1,846	2,345	2,506	4,851
เทศบาลตำบลควนโดน	1,370	2,416	2,399	4,815
เทศบาลตำบลฉลุง	708	1,162	1,156	2,318
เทศบาลตำบลเจ๊ะบิลัง	757	1,843	1,824	3,667
เทศบาลเมืองสตูล	7,602	10,226	10,989	21,215
รวม	13,205	19,509	20,384	39,893

ที่มา : ศูนย์ประมวลผลการทะเบียนภาค 9 (จังหวัดสงขลา), 2548.

2.4 สภาพภูมิประเทศ

จังหวัดสตูล มีสภาพภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบสลับกับภูเขาสูง โดยทิศเหนือและทิศตะวันออกเป็นเนินเขาและภูเขาสูงสลับซับซ้อน สภาพพื้นที่ต่ำ ๆ ลาดลงสู่ทะเลทางด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ และ

ยังมีเนินเขาและภูเขากระจายอยู่ในพื้นที่ตอนล่าง นอกจากนี้ยังมีเกาะ แก่ง กระจัดกระจายอยู่ตามชายฝั่ง สภาพภูมิประเทศของจังหวัดสตูล แบ่งตามลักษณะของธรณีวิทยาสามารถ ได้ดังนี้

2.4.1 สันทาดและสันทราย (beach ridges and sand bars) เกิดจากการกระทำของคลื่น หรือ กระแสน้ำที่พัดพาเอาทรายไปทับถมไว้ริมฝั่ง จะพบบริเวณชายฝั่งด้านนอกลักษณะของหาดทรายและ สันทรายจะเกิดเป็นช่วงเป็นตอน ไม่ได้เกิดเป็นแนวยาวตลอดชายฝั่งเหมือนชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย

2.4.2 ที่ราบลุ่มน้ำทะเลท่วมถึง (recent tidal flat) เป็นบริเวณชายฝั่งทะเลเกิดจากการทับถมของ ตะกอนลำน้ำจากแผ่นดินที่ไหลลงสู่ทะเล และปะปนกับตะกอนของน้ำทะเล ทำให้มีการทับถมเกิดแผ่นดิน ที่เรียกว่า ชะวากทะเล เป็นพื้นที่ที่น้ำทะเลท่วมถึงอยู่ตลอด มีทางน้ำตัดผ่านทำให้เกิดลักษณะเป็นเกาะ

2.4.3 ที่ราบลุ่มน้ำทะเลเคยท่วมถึง (former tidal flat) พบในบริเวณใกล้ชายฝั่งทะเลติดต่อกับ ที่ราบลุ่มน้ำทะเลท่วมถึง โดยทั่วไปพื้นที่เหล่านี้จะพบลักษณะดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนดิน น้ำทะเล แต่ในบางแห่งจะพบส่วนที่เกิดจากตะกอนลำน้ำที่มาทับถมอยู่ตอนบน

2.4.4 ที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง และลานตะพักลำน้ำ (flood plain and alluvial terrace) ที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง เป็นพื้นที่ต่ำราบเรียบเกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำในบริเวณที่ลุ่มริมฝั่งลำน้ำ รวมถึงบริเวณ สันดินริมน้ำ (levee) เกิดจากลำน้ำพัดพาตะกอนมาทับถมริมฝั่งในช่วงน้ำหลาก มีลักษณะเป็นสันดินยาว ขนานไปตามริมฝั่งลำน้ำ สำหรับลานตะพักลำน้ำมักพบเกิดติดต่อกับที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง

2.4.5 บริเวณพื้นผิวที่เหลื่อค้ำจากการกัดกร่อน (erosional surface) อาจมีลักษณะพื้นที่เป็น ลูกคลื่นลอนลาด (undulating) ลูกคลื่นลอนชัน (rolling) เนินดินหรือเนินเขา ที่มีโครงสร้างของหินปรากฏ อยู่ (residual mound or hillock) หรือเป็นที่ลาดเชิงเขา (foothill slope)

2.4.6 พื้นที่เขาและภูเขา (hill and mountain) เป็นลักษณะภูมิประเทศที่มีความลาดชันมากกว่า 35 เปอร์เซ็นต์ มีระดับสูงชันจากบริเวณรอบ ๆ ตั้งแต่ 150 ถึง 600 เมตร แต่ภูเขาจะมีระดับสูงชันจาก บริเวณรอบ ๆ ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป เขาและภูเขาที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่จังหวัดสตูล มีลักษณะดังนี้

1) เขาหินปูน เป็นเขาสูงเล็ก ๆ อยู่เป็นหย่อม ๆ เช่น บริเวณอำเภอเมืองสตูล อำเภอละงู อำเภอทุ่งหว้า และบางส่วนของเกาะตะรุเตา หรือพบเป็นเทือกใหญ่ เช่น ทางด้านตะวันออกซึ่งเป็น เขตแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย หินปูนที่พบส่วนใหญ่เป็นสีเทา

2) เขาหินทราย เป็นหินทรายที่มีสีน้ำตาลปนแดง เกิดในยุค Cambrian โดยมีหินชนิดอื่น ที่อยู่ในยุคเดียวกันเกิดร่วมอยู่ด้วย ได้แก่ หินดินดาน หินควอตไซต์ ซึ่งส่วนใหญ่พบที่เกาะตะรุเตา และยัง พบเขาหินทรายเกิดปะปนอยู่กับเขาหินดินดาน ในเขตอำเภอทุ่งหว้า

3) เขาหินดินดาน เป็นหินดินดานสีเทาปนดำ เกิดรวมกันกับหินทรายสีขาว ถึงสีน้ำตาลปนเหลือง ซึ่งเกิดในยุค Silurian - Devonian พบมากในเขตอำเภอละงู และอำเภอทุ่งหว้า

4) เขาหินแกรนิต เป็นหินที่เกิดในยุค Cretaceous ซึ่งประกอบด้วยหินแกรนิตที่มี คุณสมบัติแตกต่างกันหลายชนิด พบเป็นเทือกเขาอยู่ทางด้านตะวันออกของอำเภอควนโดน

2.5 สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดสตูล ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ซึ่งพัดมาจากมหาสมุทรอินเดียในเดือน พฤษภาคม - ตุลาคม ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน กับฤดูฝน โดยมีช่วงฤดูฝน ยาวนานระหว่างเดือนพฤษภาคม - ธันวาคม และมีช่วงฤดูร้อน อยู่ในช่วงเดือนมกราคม - เมษายน

2.6 แหล่งน้ำ

จังหวัดสตูล มีแหล่งน้ำทั้งที่เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น แหล่งน้ำธรรมชาติส่วนใหญ่จะมีลักษณะของลำน้ำสาขาไหลลงลำน้ำใหญ่ในรูปแบบขนนก ลำน้ำส่วนใหญ่มีลักษณะคดเคี้ยวและไหลลงสู่ทะเลอันดามันทางด้านตะวันตก แม่น้ำ ลำคลองที่สำคัญ ได้แก่ คลองละงู คลองลำโลนน้อย คลองบาราเกด คลองมำบัง คลองท่าจีน คลองปยู คลองเจ๊ะบิลัง เป็นต้น ซึ่งแม่น้ำ ลำคลองเหล่านี้จะมีลำน้ำสาขามากมาย แต่มีน้ำไหลไม่ตลอดทั้งปี ทำให้มีน้ำไม่เพียงพอแก่การเกษตร สำหรับแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มักจะเป็นอ่างเก็บน้ำและระบบชลประทาน

2.7 ทรัพยากรดิน

สภาพดินของจังหวัดสตูล จำแนกตามลักษณะธรณีสัณฐาน ดังนี้

2.7.1 หาดทรายและสันทราย ดินที่พบส่วนใหญ่เป็นดินทรายจัด มีการระบายน้ำมากเกินไป และมีปริมาณของธาตุอาหารค่อนข้างต่ำ

2.7.2 ที่ราบลุ่มน้ำทะเลท่วมถึง ส่วนใหญ่เป็นดินเกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำจากแผ่นดินที่ไหลลงสู่ทะเล และปะปนกับตะกอนน้ำทะเล

2.7.3 ที่ราบลุ่มน้ำทะเลเคຍท่วมถึง ดินที่พบส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย เกิดจากการทับถมของตะกอนทะเลแต่ในบางแห่งจะพบส่วนที่เกิดจากตะกอนลำน้ำและลานตะพักลำน้ำ

2.7.4 ที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึงและลานตะพักลำน้ำ เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำในบริเวณที่ลุ่มริมฝั่ง เนื้อดินจะแปรผันไปตามชนิดของตะกอนที่ถูกพัดพามาทับถม

2.7.5 บริเวณพื้นผิวที่เหลือจากการกัดกร่อน

2.7.6 พื้นที่เขาและภูเขา ประกอบด้วย เขาหินปูน เขาหินทราย เขาหินดินดาน และเขาหินแกรนิต

2.8 การใช้ประโยชน์ที่ดิน

การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดสตูล มีความแตกต่างกันตามสภาพภูมิประเทศซึ่งเป็นที่ราบสลับกับภูเขาสูง โดยทางทิศเหนือและทิศตะวันออกเป็นเนินเขาและภูเขาสูงสลับซับซ้อนมีสภาพเป็นป่าธรรมชาติสภาพพื้นที่ค่อย ๆ ลาดลงสู่ทะเลอันดามันทางด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ ซึ่งมีสภาพเป็นที่ลุ่ม ป่าชายเลน และหาดทราย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าดิบชื้น และพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.8.1 พื้นที่ป่าไม้

1) ป่าดิบชื้น มีพื้นที่ประมาณ 600,122 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.30 ของพื้นที่จังหวัด พบบริเวณพื้นที่ที่เป็นภูเขาสูงในเขตพื้นที่อำเภอทุ่งหว้า อำเภอควนกาหลง อำเภอควนโดน และอำเภอเมืองสตูล ที่เป็นแนวเขตติดต่อกับจังหวัดตรัง พัทลุง สงขลา และประเทศมาเลเซีย

2) ป่าชายเลน มีพื้นที่ประมาณ 230,422 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.78 ของพื้นที่จังหวัด พบตามแนวชายฝั่งทะเลอันดามัน ในเขตที่อำเภอทุ่งหว้า อำเภอละงู อำเภอท่าแพ และอำเภอเมืองสตูล

3) ป่าชายหาด มีพื้นที่ประมาณ 234 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของพื้นที่จังหวัด พบบริเวณเกาะตะรุเตา

4) ป่าเสื่อมสภาพ มีพื้นที่ประมาณ 11,586 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.64 ของพื้นที่จังหวัด พบได้ทั่วไปบริเวณรอยต่อของป่าดิบชื้นกับพื้นที่เกษตรกรรม

5) ป่าชายเลนเสื่อมสภาพ มีพื้นที่ประมาณ 11,318 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.63 ของพื้นที่จังหวัด

2.8.2 พื้นที่เกษตรกรรม

1) ยางพารา เป็นพืชเกษตรกรรมที่มีการปลูกมากที่สุด มีพื้นที่ประมาณ 562,786 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.23 ของพื้นที่จังหวัด พบได้ในทุกอำเภอของจังหวัดสตูล

2) นาข้าว มีพื้นที่ประมาณ 130,790 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.26 ของพื้นที่จังหวัด พบกระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณพื้นที่ราบ พบมากบริเวณอำเภอเมืองสตูล อำเภอละงู และอำเภอควนโดน

3) ปาล์มน้ำมัน มีพื้นที่ประมาณ 110,151 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.11 ของพื้นที่จังหวัด พบมากบริเวณกิ่งอำเภอมะนัง และอำเภอควนกาหลง

นอกจากนี้ยังมี การปลูกมะพร้าว และไม้ผล ในบริเวณที่ใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัยอีกด้วย

2.8.3 แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ ประกอบด้วยแหล่งน้ำตามธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีพื้นที่ประมาณ 37,353 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.07 ของพื้นที่จังหวัด แหล่งน้ำตามธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นแม่น้ำ ลำคลอง ไหลลงสู่ทะเลอันดามันทางด้านตะวันตกของจังหวัด

2.8.4 พื้นที่อื่นๆ

พื้นที่อื่น ๆ ประกอบด้วย ที่อยู่อาศัย ทุ่งหญ้า พื้นที่ลุ่ม พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สนามบิน โรงงานอุตสาหกรรม และหาดทราย มีพื้นที่ประมาณ 79,967 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.55 ของพื้นที่จังหวัด

2.9 ลักษณะทางธรณีวิทยา

ลักษณะทางธรณีวิทยาของจังหวัดสตูล จากแผนที่ธรณีวิทยาจังหวัดสตูล มาตราส่วน 1 : 250,000 ปี พ.ศ. 2528 โดยกรมทรัพยากรธรณี แบ่งออกได้ดังนี้

2.9.1 ยุคควอเตอรีย์นารี (Quaternary Period : Qa, Qt) เป็นบริเวณที่เกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำ ซึ่งได้แก่ กรวด ทราย ทรายแป้ง ดินโคลน และทรายชายหาด สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบน้ำท่วมถึงที่ปกคลุมด้วยป่าชายเลนและหาดทราย พบกระจายอยู่ในเขตชายฝั่งทะเล

2.9.2 ยุคเพอร์เมียน (Permian Period : P, CP4) เป็นหินชุดราชบุรี (Ratburi Group) หน่วยหินชุมพร (Chumphon) ประกอบด้วย หินปูนสีเทาถึงเทาเข้ม เป็นชั้นหินหนามากถึงบาง มีซากดึกดำบรรพ์ชีวินพวกฟอสซิลินิด แบริโอพอด และไครนอยด์ ทำให้สามารถแยกออกจากหินปูนชุดทุ่งสงได้ พบเป็นบริเวณเล็ก ๆ ในเขตอำเภอทุ่งหว้า

2.9.3 ยุคออर्डอวิเซียน (Ordovician Period : O) เป็นหินชุดทุ่งสง (Thungsong Group) ประกอบด้วย หินปูนเนื้อละเอียด เนื้อหินมีการตกผลึกใหม่มองเห็นชัดเจน ชั้นหินหนามากถึงชั้นบาง พบบริเวณเทือกเขา และตามเกาะต่าง ๆ บริเวณชายฝั่งทางด้านตะวันตก

2.9.4 หินยุคไซลูเรียน – ดีโวเนียน (Silurian - Devonian Period : SD) เป็นหินชุดกาญจนบุรี (Kanchanaburi Group) หน่วยหินป่าเสม็ด (Pasamed) ประกอบด้วยหินทรายสีชาวจึงสีน้ำตาลปนเหลือง สีนํ้าตาลปนแดง เม็ดทรายมีขนาดละเอียดถึงปานกลางและมีรอยแตก หินดินดานสีดํ้าปนเทาแกมมีแร่ซิลิกา

ปน และมีซากดึกดำบรรพ์วิ้นพวกแกรโทไรท์ และเทนตะคูไลท์ จำนวนมาก พบบริเวณอำเภอร่องบัว และกิ่งอำเภอมะนัง

2.9.5 หินยุคแคมเบรียน (Cambrian Period : E) เป็นหินชุดตะรุเตา (Tarutao Group) ได้แก่ หินทราย และหินควอร์ตไซต์ สีน้ำตาลปนแดง เกิดเป็นชั้นหนา ๆ ถึงชั้นบาง ๆ เม็ดทรายมีขนาดปานกลาง ถึงละเอียด สลับกับชั้นหินดินดานปนทรายสีน้ำตาลแดง หินดินดานสีเทาปนเขียว พบแผ่กระจายอยู่บริเวณ อำเภอกวนกาหลง และเกาะตะรุเตา

2.9.6 หินยุคคาร์บอนิฟอรัส (Carboniferous Period : Cb, Ck) ประกอบด้วย หินดินดาน สีน้ำตาล และน้ำตาลแดงสลับชั้นกับหินทรายสีขาว หินทรายแป้งสีน้ำตาลปนแดง พบตามเทือกเขาและ เกาะต่าง ๆ

2.9.7 หินยุคไทรแอสซิก (Triassic Period : TRgr) ประกอบด้วย หินไบโอไทต์มัสโคไวต์แกรนิต เนื้อปานกลางถึงหนามาก พบบริเวณอำเภอกวนกาหลง

2.9.8 หินยุคครีเตเชียส (Cretaceous Period : Kgr) เป็นหินอัคนี ได้แก่ หินแกรนิต แผ่กระจาย เป็นบริเวณกว้างอยู่ทางด้านตะวันออกของจังหวัด มีการวางตัวอยู่ตามแนวเหนือ – ใต้